

Voor de derde keer is het weer zover: muzikale oktober Best. Het wordt zo langzamerhand een traditie, eentje waar we graag bij aanwezig zijn. Dit jaar zijn er twee grote thema's: uitgaande van het getal 13, een mystiek getal, komen we uit op opera en Rusland: in 1813 werd Giuseppe Verdi geboren, in 1913 Benjamin Britten, en we vieren ook 400 jaar betrekkingen Rusland Nederland.

Britten is een bekende componist, zeker voor de kenners, maar eigenlijk is Verdi nog beroemder. We weten dat hij een groot aantal opera's heeft geschreven, waaronder heel bekende zoals *la Traviata*. Wie zich nog een beetje meer verdiept in zijn leven weet dat jarenlang werd ondersteund door zijn schoonvader en dat hij lang een relatie heeft gehad met de zangeres Giuseppina Strepponi. Jaren na de dood van zijn eerste vrouw is hij met haar getrouwd. En praktisch iedereen kent wel de beroemde aria "la donna è mobile", het Slavenkoor uit *Nabucco* en het drinklied uit *la Traviata*. En we kennen zijn beroemde portret, een oudere heer met baard en snor en een grote hoed.

Maar verder? Verder blijft hij onzichtbaar, een beetje een mysterie.

Datzelfde gevoel heb ik ook altijd bij Johann Sebastiaan Bach. Jaren geleden waren wij in Eisenach en daar staat aan een pleintje zijn geboortehuis. Tenminste, dat heeft men lang gedacht. Nu weet men dat zijn geboortehuis wat verderop stond, maar toch wordt het nog steeds zo genoemd. Zijn werkelijke geboortehuis heeft er ongeveer zo uitgezien. Op dat zelfde pleintje staat een standbeeld van de componist: een grote, forse man, streng, nors gezicht, pruik op het hoofd. Als we alleen afgaan op dat portret zal het geen gemakkelijk heerschap geweest zijn. Godfried Bomans (geboren in 1913, dit terzijde) zou hem omschrijven als "een oom aan wie men als kind zorgvuldig het goede handje gaf". Maar de man blijft toch iets mysterieus houden.

Dat kunnen we ons ook bij andere componisten afvragen: wat voelde Händel toen hij blind werd? Beethoven werd doof, wat deed dat met zo'n grote componist?

We weten het niet, we kunnen ernaar raden. Maar wat we wel van hen kennen is hun muziek. Daarin kunnen we het verdriet horen van Beethoven. Ook een componist als Mozart, die toch bekend staat om zijn vrolijke melodieën, heeft muziek geschreven waarin strijd te horen is. En zeker Mahler, die zwaar op de hand was en veel moeilijkheden heeft gehad in zijn leven, heeft alles in zijn muziek gelegd, als het ware kunnen we naast hem staan en met hem meevoelen.

Dus waar de componisten op zich in de mist blijven, geeft hun muziek uiting aan hun emoties, aan wat hen ten diepste bewoog.

Over naar 400 jaar betrekkingen Nederland-Rusland. Het is een bijzonder lange tijd: vanaf 1600 dus zijn er al contacten. Maar is daardoor Rusland voor ons een goede bekende?

Ik denk het niet. Waaraan denken we als we over Rusland horen, en dat dan los van politiek? Ik noem wat woorden: sneeuw, de Hermitage, bontjassen en bontmutsen, de laatste tsaar, de revolutie, Moskou, de spoetnik, de Oeral.

En weer is er het idee: dat zijn maar wat losse kenmerken, dat is niet Rusland! Maar dan is er weer de muziek van de Russische componisten: Tsjaikowski, Glinka, Moessorgski, Prokofieff om er maar enkelen te noemen. Allen totaal verschillend, allen Russisch. En in hun muziek kunnen we iets horen van de ziel van Rusland.

Dankzij Olga zijn de namen van de dichters Alexander Poesjkin en Anna Achmatova nu voor ons meer dan twee namen. Nu weten we meer van hun achtergrond en horen we hen doorklinken in hun gedichten.

Als we in de geschiedenisboeken en de kranten lezen over Rusland krijgen we een beeld, dat bepaald is door politiek, door de actualiteit en door de media. Maar de kunst geeft een ander beeld, een andere kant van Rusland die we niet kennen uit de kranten en de actualiteit. Misschien een kant waaruit blijkt dat de Russische mens en wij hier veel dichter bij elkaar staan dan we zouden denken als we alleen kijken naar geschiedenis en politiek.

Het is oktober 2013: bijna 100 jaar geleden begon de eerste Wereldoorlog en werd Benjamin Britten geboren, 200 jaar geleden Giuseppe Verdi. We vieren 400 jaar betrekkingen tussen Rusland en Nederland en we krijgen in deze muzikale oktober Best alle gelegenheid om kennis te maken met het andere Rusland en te ervaren dat we, ondanks barrières van taal en grenzen, eigenlijk niet zo verschillend zijn.